

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

33774

AK-83

SÜRELİDİR

.../.../2014

30 Ocak 2014

Sayı : 30824082/610- 220
Konu : İstanbul Milletvekili
Dr. M. Sezgin TANRIKULU'nun
Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi: a) TBMM'nin 27.11.2013 tarihli ve 43452547-120.00-256160 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 05.12.2013 tarihli ve 31853594-610-2-6322/6573 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Dr. M. Sezgin TANRIKULU'nun; Diyarbakır İlindeki tarihi ve turistik bir bölgenin imara açılmasına ve Dicle Vadisi'nde inşa edilmesi planlanan HES projeleri hakkında, Sayın Başbakanımıza yönelttiği Sayın Başbakanımızın da Bakanlığımızın koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını talep ettikleri TBMM 7/33774 Esas sayılı yazılı soru önergesi incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İdris GÜLLÜCE
Bakan

EK:

-Cevap Yazısı (1 Adet, 2 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

-TBMM Başkanlığına

Bilgi:

-Başbakanlığa

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN DR. M. SEZGİN TANRIKULU'NUN
TBMM 7/33774 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
DAİR SORULAR VE CEVAPLARI

SORULAR:

- 1- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisiyle yaklaşık 5.000 yaşındaki Diyarbakır Surları ile 8 bin yıllık 700 hektarlık alanı kaplayan Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine girmesi için çalışma başlatılıp ön başvurusu UNESCO'ya yapılmasına rağmen Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın sizin talimatınızla, UNESCO'ya aday gösterilen Hevsel Bahçelerini içine alacak bölgeyi "Yapı Rezerv Alanı" ilan ederek, bin 100 hektarlık alanı yerleşime açmak için çalışma başlattığı doğru mudur?
- 2-Hevsel Bahçelerinin yaklaşık 3 yıl önce Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne dahi danışılmadan ve onayı istenmeden imara açılmasını neden gerek görülmüştür?
- 3-İmar Projesi sonrasında Hevsel Bahçelerinin maruz kaldığı doğal doku tahribatının boyutları nelerdir?
- 4-Hevsel Bahçeleri ve Diyarbakır Surları potansiyelleri göz önüne alınarak neden doğal yapılarına zarar verilmeyecek şekilde Turizm Projeleri ile değerlendirilmemiştir?
- 5-Dicle Vadisi'nde Hantepe Köyü civarına, Bismil'e ve yeni Bağıvar Köprüsü civarına inşa edilecek
- 6-HES'te birikecek suyun tarihi On Gözlü Köprü'ye kadar şişmesi sonucu Dicle Vadisi'nin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı bilinmesine rağmen neden HES projelerine onay verilmiştir?
- 7-Dicle Vadisi'nin yok edilmesiyle bölgede on binlerce çiftçi ve köylünün topraklarını terk etmek zorunda kalacakları neden dikkate alınmamaktadır?
- 8-Dicle Vadisi'nde inşa edilecek HES projelerin ÇED raporları hazırlanmış mıdır?
- 9-ÇED raporlarının öngördükleri ekolojik tahribatın boyutları nelerdir.
- 10-İmar projeleri ve HES projeleri durdurularak Dicle Vadisi'nin yok edilmesine dur denilecek midir?

CEVAPLAR:

1,2,3,4- Diyarbakır İlinin Sur İlçesi sınırları içerisinde bulunan Suriçi Kentsel Sit Alanı üzerindeki mevcut yapılaşmanın can ve mal kaybına yol açma riski taşıması sebebiyle; 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanunun 2 nci maddesine göre, Bakanlığımızın yaptığı teklif üzerine söz konusu alanın, Bakanlar kurulunca 22/10/2012 tarihinde riskli alan ilan edilmesi kararlaştırılmıştır.

Diyarbakır İli 1960'lı yıllardan itibaren hızlı bir nüfus artışına bağlı, maruz kaldığı çarpık kentleşme sonucunda kentsel sorunlar yaşamakta olup, kentin fiziki çevre kalitesi bakımından oldukça yetersiz düzeyde kaldığı görülmektedir. Sözü edildiği gibi, kentin yapılı çevresinde yeterli yeşil alan, planlı ve düzenlenmiş büyük kullanımlı yeşil alanlar, ağaçlandırılmış mesire yerleri ve ormanlık alanlar bulunmamaktadır.

Dicle Vadisi ve çevresi Diyarbakır kentinin doğal çevre kalitesi ve rekreasyon potansiyeli açısından bölgenin en önemli yerini oluşturduğu için 1098,55 hektarlık alan 6306 sayılı Kanun kapsamında, Rezerv Yapı Alanı olarak ilan edilmiştir.

Dicle Vadisinde rezerv yapı alanı ilan edilen 10.955 dönümlük alanda hiçbir şekilde konut yapılmasına açılmayacaktır. Dicle Vadisi Rekreasyon Alanı olarak mastır plan ve kentsel tasarım projesi elde edilecektir. Dicle Vadisinin ve kentin besin kaynağı olan 8000 yıllık geçmişe sahip Hevsel Bahçeleri ise bu sınırların kapsamında kalmamaktadır. Diyarbakır'da yürütülen çalışmalar ile şehrin çarpık ve sağlıksız yapılaşmalardan kurtaracak, tarihi dokuyu ve doğal özelliklerini ön plana çıkaracak UNESCO adaylığında önemli bir adım atılacaktır.

Diyarbakır kenti için büyük önem taşıyan, aynı zamanda "Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı" ismiyle hazırlanan ve UNESCO'ya sunulan çalışmalar ile bütünlük sağlayacak bir proje çalışmasıdır. "Diyarbakır ili, Dicle Vadisi, Kırklar Tepesi Rekreasyon Alanı İmar Planı ve Kentsel Tasarım ve Peyzaj Uygulama Proje" sınırlarımız ile hazırlanan mastır plan ve kentsel tasarım projelerinde UNESCO'ya aykırı herhangi bir durum söz konusu değildir.

5,7,9- Dicle Vadisi'nde yer alan "Metin HES (Kayser Barajı) Malzeme Ocakları, Kıрма Eleme Tesisi Beton Santrali", Dicle I Regülatörü ve HES (10 Mwm), Kıрма-Yıkama Eleme Tesisi ve Beton Santrali" ve "Birsu I-II HES" projelerinin ÇED süreçleri Bakanlığımızda devam etmekte olup, henüz herhangi bir karar oluşturulmamıştır. Ayrıca, Dicle Vadisi'nde yer alan "Dicle-Şahaban Regülatörü, HES ve Malzeme Ocakları" projesi hakkında Bakanlığımızca ÇED Olumlu Kararı verilmiştir. Kurulu gücü 25 MWm ve üzeri olan hidroelektrik santraller Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği EK-1 ÇED Uygulanacak Projeler Listesinde, Kurulu gücü 1-25 MWm olan hidroelektrik santraller ise Seçme-Eleme Kriterleri Uygulanacak Projeler Listesi (EK-2) yer almaktadır. EK-1'e tabi projeler için ÇED Başvuru Dosyası/ÇED Raporu, EK-2'ye tabi projeler için Proje Tanıtım Dosyası hazırlanmaktadır.

Bakanlığımız; ÇED süreci açısından gerçekleştirilmesi planlanan HES projelerinin proje bazında çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemleri, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesi ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde gerekli çalışmaları yapmaktadır. Dolayısıyla, Bakanlığımıza sunulan HES Projelerine ait Proje Tanıtım ve ÇED Başvuru Dosyaları 03.10.2008 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde incelenip değerlendirilmekte olup, projelerin çevresel etkilerine ilişkin nihai görüş oluşturulurken de projenin yeri ve türü özelinde ilgili kurum/kuruluşlardan kendi mevzuatları doğrultusunda uygun görüşler alınmaktadır.

Ayrıca, HES projeleri için Çevresel Etki Değerlendirme sürecinde biyolojik çeşitlilik açısından gerekli tedbirlerin alınması ve bu alanlarda doğal hayatın devamlılığının sağlanabilmesi için Ekosistem Değerlendirme Raporu hazırlatılarak projelerde bırakılacak su miktarına ilişkin görüşler Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirilmektedir.

8- Doğal hayatın devamlılığı için dere yatağına (mansaba) bırakılması gereken su miktarı; her proje ve akarsu özelinde değişiklik göstermekte olup, projenin gerçekleştirileceği bölgenin özellikleri, akarsuyun taşıdığı su miktarı, debisi, dere tabanının genişliği, buharlaşma, sızma, baraj veya regülatör yapısından sonra mevcut olan su kullanımları (içme ve kullanma suyu, sulama suyu, balıkçılık, su değirmeni vb.) yani kadim su hakları hariç tutularak, akarsuda bulunan canlı türleri, bu türlerin tabii karakterleri, ulusal ve uluslar arası mevzuatla koruma altına alınan türlerin bulunup bulunmadığı, bunların üreme, beslenme, sığınma ve yaşam ortamları, bu ortamlar için belirlenen koruma kararları, sucul hayatın yanı sıra diğer canlıların ihtiyacı bu miktarların belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. HES projelerinde ekosistemin sürdürülebilirliğinin ve doğal hayatın devamlılığının sağlanması için bırakılması istenen su miktarı, bilimsel açıdan kabul görmüş yöntemler kullanılarak belirlenmekte ve Ekosistem Değerlendirme Raporu ile ortaya konulmaktadır. ÇED süreci içinde projenin yeri ve türü baz alınarak oluşturulmuş olan İnceleme Değerlendirme Komisyonu tarafından da onaylanmaktadır. Ekosistem Değerlendirme Raporunda herhangi bir olumsuzluğa karşı alınacak önerilere göre belirlenecek önlemler ÇED Raporunda yer almaktadır.